

Міністерство освіти і науки України
Ministry of Education and Science of Ukraine
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Nizhyn Mykola Gogol State University

**РОЗВИТОК ОСВІТИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРИ: НАЦІОНАЛЬНІ
ВИКЛИКИ ТА ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ ПЕРСПЕКТИВИ**
Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції
2-3 листопада 2023 року
м. Ніжин, Україна

**EDUCATION DEVELOPMENT IN THE EUROPEAN AREA: NATIONAL
CHALLENGES AND TRANSNATIONAL PERSPECTIVES**
Materials I International scientific and practical online conference
November 2-3th, 2023
Nizhyn, Ukraine

НАШІ ПАРТНЕРИ / OUR PARTNERS

Вулвергемптонський університет (Велика Британія)
University of Wolverhampton (UK)

Університет прикладних наук Оснабрюка (Німеччина)
Osnabruck University of Applied Sciences (Germany)

Телавський державний університет імені Я. Гогешвілі (Грузія)
Ya. Gogebashvili Telavi State University (Georgia)

Державна Академія прикладних наук у
м. Хелм (Польща)

Pedagogical University named after the Commission
of National Education in Krakow

Інститут педагогіки НАПН України
Institute of Pedagogy of the National Academy of Pedagogical Sciences of
Ukraine

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Kamianets-Podilskyi Ivan Ogiienko National University

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана
Хмельницького

Bogdan Khmelnitsky Melitopol State Pedagogical University
Полтавський національний педагогічний університет імені
В.Г. Короленка

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

Житомирський державний університет імені Івана Франка Zhytomyr
Ivan Franko State University

Університет Григорія Сковороди в Переяславі
Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича Yuriy
Fedkovych Chernivtsi National University

Київський Університет імені Бориса Грінченка
Borys Grinchenko Kyiv University

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»

HOCHSCHULE OSNABRÜCK
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Міністерство освіти і науки України
Ministry of Education and Science of Ukraine
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Nizhyn Mykola Gogol State University

**РОЗВИТОК ОСВІТИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРІ:
НАЦІОНАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ ПЕРСПЕКТИВИ**
Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції
2-3 листопада 2023 року
м. Ніжин, Україна

**EDUCATION DEVELOPMENT IN THE EUROPEAN AREA:
NATIONAL CHALLENGES AND TRANSNATIONAL PERSPECTIVES**
Materials I International scientific and practical online conference
November 2-3th, 2023
Nizhyn, Ukraine

Рекомендовано Вченою радою
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
(НДУ ім. М. Гоголя)
Протокол № 5 від 16.11.2023 р.

Редакційна колегія:

Новгородська Юлія Григорівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

Самойленко Олена Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

Р16   **Розвиток освіти в європейському просторі: національні виклики та транснаціональні перспективи.** Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, м. Ніжин, 2–3 листопада 2023 року / За заг. ред. Самойленко О. В. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2023. 405 с.

Збірник містить матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції проведеної 2-3 листопада 2023 р. в Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя. У збірнику матеріалів конференції друкуються тези наукового характеру та дискусійні публікації з професійної тематики, у яких відображені результати роздумів, міркувань, наукових пошуків вітчизняних та зарубіжних викладачів, здобувачів різного рівня вищої освіти, керівників та вчителів закладів освіти, присвячені дослідженню актуальних проблем розвитку освіти в європейському просторі.

Збірник видано в авторській редакції мовою оригіналу. За точність викладеного матеріалу, достовірність фактів, цитат, власних імен, посилань на джерела та інших відомостей відповідають автори публікацій.

УДК 378(082)

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1.

ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ВИЩІЙ ОСВІТІ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Загородня Алла	
СУЧАСНІ ЗАКЛАДИ ОСВІТИ ЯК СКЛАДНО ОРГАНІЗОВАНА СИСТЕМА.....	15
Кріпак Тетяна	
СПЕЦИФІКА СУЧАСНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ	17
Онищенко Наталія	
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИЩІЙ ОСВІТІ.....	26
Пархоменко Олександр	
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКО-СЦЕНІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ХОРЕОГРАФА У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ МИСТЕЦЬКОГО СПРЯМУВАННЯ.....	31
Пономаренко Ольга	
МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: НА ПРИКЛАДІ ChatGPT.....	32
Прядко Олена	
ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНО КОМФОРТНИХ УМОВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТА НА ЗАНЯТТІ З ПОСТАНОВКИ ГОЛОСУ	34
Тезікова Світлана	
ЦЕНТРИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТАХ: ЗА МАТЕРІАЛАМИ ПРОЄКТУ ЕРАЗМУС+ «ЦЕНТРИ СЕРТИФІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ: ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ДОСКОНАЛОСТІ ВИКЛАДАННЯ».....	35
Фу Хун	
ДЕФІНІТИВНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «ДИСКУРСИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ	37
Шульга Олексій	
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИХОВАННЯ СПОРТИВНО ОБДАРОВАНОЇ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В УКРАЇНІ ТА ПОЛЬЩІ	39

СЕКЦІЯ 2.

МІЖКУЛЬТУРНИЙ ДІАЛОГ ТА ІНКЛЮЗІЯ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ОСВІТІ

Бейгер Галина, Клименко Леся	
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ В КОНТЕКСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ПІДХОДУ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ.....	41
Борисюк Світлана, Уварова Вікторія	
ДО ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	43
Гордієнко Тетяна	
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ...45	45

Здоровець Тетяна ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДТРИМКИ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	47
Іванюк Вікторія ПЛАНУВАННЯ РОБОТИ АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ: ОПТИМІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ З ВЕДЕННЯ ДОКУМЕНТАЦІЇ.....	49
Іщук Олена СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	51
Лясковська Маргарита ВИКОРИСТАННЯ КАРТОК PECS В РОБОТІ З ДІТЬМИ ІЗ РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ	52
Опришко Сергій СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ СУПРОВІД ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УМОВАХ ДОЗВІЛЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	54
Остапчук Людмила ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ.....	56
Супряга Світлана ЕМОЦІЙНА КУЛЬТУРА МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА.....	57
Шитік Юлія, Філоненко Олена ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ.....	59
Shakhrat Tetiana THE PHILOSOPHICAL ASPECT OF PARTICIPATORY EDUCATION IN THE REALITIES OF INCLUSIVE EDUCATION IN UKRAINE.....	61

СЕКЦІЯ 3.

МОДЕРНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ОСВІТНИХ СИСТЕМ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ

Бесараб Алла КАТЕГОРІАЛЬНО-ПОНЯТІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФЕНОМЕНУ СОВІСТІ....	64
Гарабазій Ірина, Черкашина Крістіна РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ.....	66
Даниленко Ольга НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У НОВОМУ КОНТЕКСТІ	67
Карповець Уляна ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО СУПРОВОДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЯК НАУКОВО- ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	73
Коваль Олена КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПАРАЛЕЛІ ШКІЛЬНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ТА ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ.....	75

2. Кононко О. Совість: феноменологія, вектори дослідження, особливості розвитку в ранньому онтогенезі. *Соціально-моральний розвиток і виховання дітей дошкільного віку*: колективна монографія / укл.: О. Л. Кононко, Н. П. Пихтіна, С. І. Матвієнко, А. М. Аніщук, Л. В. Бобро, О. В. Лісовець / за заг. ред. О. Л. Кононко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. С. 121 – 168.

3. Кононко О. Феномен совісті: суть, специфіка та типологія прояву у дошкільному дитинстві. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-032-2-25>

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Гарабазій Ірина – директорка ліцею №24 Мелітопольської міської ради Запорізької області, Україна

Черкашина Крістіна – викладачка-стажистка кафедри початкової і спеціальної освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, Україна

Війна... Цього страшного слова бояться всі покоління людства, бо що може бути ще страшніше? Вона несе з собою страждання, горе, розпач, втрати... І найжахливіше в цьому те, що ця подія торкається всіх сфер нашого з вами життя, а особливо знаходить свій відбиток в освіті. Під час війни навчання має багато особливостей, відбуваються зміни і в організації самого освітнього процесу, спричинені повітряними тривогами та постійними ракетними обстрілами.

Слід наголосити, що учасники освітнього процесу вимушені пристосовуватись до нинішніх умов навчання, незважаючи на те, де вони зараз перебувають: чи то на підконтрольній території України, чи за кордоном, чи вдома в тимчасово окупованих населених пунктах. Життя продовжується, а разом із ним залишається потреба в здобутті української освіти.

Зазначимо, що розвиток професійної компетентності педагогічних працівників стає в наш час неабияк актуальним, адже бути компетентним означає бути здатним мобілізувати в певній ситуації набуті знання, вміння, навички й досвід. Професійна компетентність передбачає постійну самоосвіту, участь у програмах підвищення кваліфікації, фахових конкурсах та будь-яких інших видах і формах професійного зростання, а заклади освіти, у яких працюють педагоги, у свою чергу сприяють цьому. Найбільш ефективною формою професійного розвитку є щоденна діяльність учителя, систематичне розв'язування педагогічних задач, удосконалення своєї майстерності.

Інструментами розвитку педагогічних працівників стає особиста мотивація, навчання впродовж життя, апробація набутого досвіду та саморефлексія, яка передбачає самоаналіз і побудову власної траєкторії професійного розвитку з урахуванням викликів сьогодення.

Водночас треба підкреслити, що ми стали свідками прецеденту, коли каталізатором якісних змін у розвитку професійних компетентностей педагогічних працівників є карантин у зв'язку з COVID-19 та воєнний стан в Україні, унаслідок

яких відбулося значне підвищення рівня інформаційної і цифрової компетентності освітянської спільноти, адже сервіси Google for Education, Google Classroom тощо стали невід'ємною складовою освітнього процесу.

Педагогіка партнерства набула нових рис, зокрема через спілкування учасників освітнього процесу за допомогою додатків Google Meet, Zoom, Skype, Telegram, Viber тощо.

Адаптацією до викликів війни та водночас професійним розвитком учителів була активна участь у розробці освітніх матеріалів для міської платформи дистанційного навчання учнів 1-11 класів «Освіта. Онлайн» з предметів інваріантної складової. Робота у творчих групах для створення єдиного продукту спонукала освітян до саморозвитку, опанування нових сервісів та ресурсів, самовдосконалення. Плідна співпраця дала позитивний результат через обмін досвідом між колегами різних закладів освіти Мелітополя.

Отже, з 24 лютого 2022 року змінилася траєкторія руху України, зазнали змін запити суспільства, що засвідчило потребу утвердження сталого розвитку професійної компетентності вчителів задля інноваційного неперервного освітнього процесу, адаптованого до сучасних реалій. Саме об'єднані спільною метою освітяни стануть рушійною силою відродження Української Держави. Ураховуючи це, необхідно впроваджувати в освітній процес й імплементувати кращі взірці закордонного європейського досвіду, застосовувати можливості інформаційно-комунікаційних технологій для підвищення якості навчання та забезпечення комфортного освітнього середовища навіть в умовах війни.

НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У НОВОМУ КОНТЕКСТІ

Даниленко Ольга – вчителька англійської мови, заступниця директора з навчально-виховної роботи Ніжинської гімназії №3 Ніжинської міської ради Чернігівської області, Україна

Реформування сучасної національної системи освіти, яке обумовлене стрімкими змінами у соціальному та культурному житті українського суспільства ХХІ століття, ставить перед школою як базовою ланкою освітньої системи особливі завдання, які визначаються попитом суспільства на формування самодостатньої, гармонійної й творчої особистості в стінах закладів загальної середньої освіти.

Вимоги до якісних характеристик особистості достатньо високі – від конструювання власних знань до формування навичок критичного й творчого мислення, так званого «високоорганізованого мислення». Це зумовлює необхідність перегляду усталених канонів вітчизняної педагогічної теорії та проведення кардинальних трансформацій у навчально-виховному процесі. Такі трансформації пов'язують з наповненням педагогічного процесу новими творчими формами та методами навчання.

Стаття «Навчання англійської мови у новому контексті» присвячена впровадженню інноваційного досвіду Британської Ради в освітній процес українських шкіл в рамках реформи Нової української школи.